

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenbergen, Slotlaan 220, Zeist

de nacht

Gn 1 : 2, 5 De geschiedenis van onze planeet begon met de nacht.
Gn 1 : 14 vv De geschiedenis van onze planeet begon ook met Gods
Ps 136 : 9 liefdevolle zorg voor ons.

Gn 8 : 22 Als de nacht komt, geeft God niet meer en niet minder
dan wat Hij heeft beloofd: weer een nacht. Een God
Ps 19 : 3 een God, een Woord een Woord! Elke nacht is een ver-
Jr 33 : 20 bondsmatige preek over Gods trouw.

Want als wij gaan slapen, blijft de Here wakker. De
Here slaapt nooit.

Ex 40 : 38 Dat wisten de Israëlieten in de woestijn, als ze de vuur-
Nh 9 : 12, 19 kolom boven de tabernakel zagen staan. Dat weten
Ps 78 : 14 onze kleine kinderen, als ze naar bed gaan. Dan zingen
Ps 105 : 39 ze: „Here, houd ook deze nacht over mij getrouw de
wacht”. Zij gaan slapen. De Here waakt. De Here blijft
op. De Here wordt nooit moe.

Ps 91 : 5 Daarom hoeft je ook nooit bang te zijn in het donker.
Ps 121 : 6 Als je alleen thuis bent. Als je wakker schrikt uit een
akelige droom. Want de Here is overal en altijd bij je.

Ps 139 : 11-12 Hij is de fijnste nachtlamp, die je je maar wensen kunt.
1 Kr 8 : 29, De Here heeft zijn ogen altijd open, niet alleen overdag
59 maar ook midden in de nacht. Hij kijkt dwars door het
2 Kr 6 : 20 donker heen. Hij houdt ook in deze nacht over ons ge-
trouw de wacht.

Dat geldt natuurlijk ook, als u 's nachts moet werken.

Spr 31 : 15, 18 Moeder, die 's avonds laat nog boterhammen smeert of
in het holst van de nacht op haar zieke kind past. De
1 Kr 9 : 27, 33 dokter, die uit zijn bed gebeld wordt voor een bevalling.
Ps 134 : 1 De verpleegster, die de 'nacht' heeft. De fabrieksarbei-
der van de nachtploeg, de vrachtrijder op de autobaan,
1 Th 2 : 9 de dichter achter zijn werktafel en zelfs de dominee die
2 Th 3 : 8 een preek schrijft. Al die mensen mogen weten: ook deze
nacht houdt de Here Woord.

Jh 13 : 30 Daar heeft de Here Jezus aan gedacht in de nacht, toen
1 Co 11 : 23 Hij werd verraden, verloochend en verlaten. „Ik ben
een Zoon van mijn Vader. Een goede Zoon heeft een
aard naar zijn Vader. Vannacht slaap Ik niet. Vannacht
werk Ik door. Mijn lichaam wordt gebroken, mijn bloed
wordt vergoten tot een volkomen verzoening voor zoveel
zonden.”

Dan is er nog een derde categorie: dat zijn de wakers.
De wakers slapen niet en de wakers werken niet. De
wakers liggen wakker.

Pr 2 : 22-23 Omdat het werk hen niet loslaat. Omdat ze tobben over
Pr 8 : 16 hun 'waarom?'. Omdat ze doodziek zijn en wakker lig-

Ps 88 : 2
Ps 32 : 4
Ps 6 : 7
Jr 9 : 1,
14 : 17
Kl 1 : 2,
2 : 18 v
Lk 18 : 7
Ps 42 : 4, 9
Ps 77 : 3, 7

Job 17 : 12

Ps 22 : 3

Rm 13 : 11 vv
Ps 1 : 2 e.a.p.
Lk 2 : 37
Ps 92 : 3
1 Th 3 : 10
1 Tm 5 : 5
2 Tm 1 : 3
Js 26 : 9
Op 7 : 15
Op 4 : 8
Js 60 : 11

Js 4 : 5
Zch 14 : 5
Op 22 : 5

Ex 12 : 42

gen van de pijn. Omdat ze schrikken van hun zonden en
mèt Luther kermen: „O meine Sünden, o meine Sünden!”
Omdat ze lijden aan de kerk en zich verwonden aan hun
God. De pilletjes van de dokter helpen dan niet meer.
Men weent, men zucht, men roept, men schreeuwt tot
God.

Gelukkig praat de Bijbel dit allemaal niet weg. De kerk-
mensen nemen het allemaal niet zo serieus. Maar de
Here Jezus neemt het wel serieus. Hij praat geen slape-
loze nachten weg. Hij werkt ze weg!

Hij heeft de nacht doorwaakt. Hij heeft geklaagd en
druppels bloed gezweet. Het werk dat de Vader Hem
opgedragen had, liet Hem niet los. Waarom ging het
Hem, de Rechtvaardige, naar de verdienste van de god-
delozen? God maakte Hem ziek. God deed Hem schrik-
ken van onze zonden: „O deine Sünden, o deine Sün-
den!” Hij werd verraden, verloochend, verlaten door de
mensen en door God. „Mijn God, Ik roep des nachts en
Ik kom niet tot stilte!”

Jobs troosters wilden de nacht maken tot de dag. Onze
Trooster máákt de nacht tot de dag. Onze nacht wordt
zijn dag!

Dan moeten wij natuurlijk het nachtkleed uittrekken en
dagwerk gaan verrichten! Wandelen en spreken met de
Heer. Zelfs in de nacht Gods trouw verkondigen. Daar
staan de discipelen mee op en daar gaan ze mee naar bed.
Nú mogen we onze kleren wassen in het bloed van het
Lam en stráks zullen we God dag en nacht vereren. Sa-
men met de dieren. Palmtakken in de hand. De schatten
van kunst en cultuur, van wetenschap en techniek in
onze macht. Heel het verlorene kreatureur zingt dan het
lied van Gods schepping, het lied van de verlossing door
de Zoon, het lied van de heiligmaking door de Geest.

Dan is er geen greintje nacht meer. „Daar is geen zon
en geen maan. Daar zal God ons verlichten. Daar zullen
alle gezichten vol van zijn heerlijkheid staan.”

Ook daar heeft de Here Jezus aan gewerkt in de nacht,
toen Hij werd verraden, verloochend en verlaten. Het
was de nacht van de grote bevrijding, de verlossing van
mens en dier, van plant en ding. Het was een nacht van
waken voor de Here, om zijn volk uit het land Egypte
te leiden. Het is een nacht van waken voor alle Israë-
lieten, om de Here te eren in hun geslachten, tot in
eeuwigheid.

KROMMENIE

J. H. VEEFKIND

KERKELIJK *Leven*

Een leugenverhaaltje?

In het artikel „gecamoufleerde hiërarchie” (Opbouw 16 april) vertelde ik wat er op de synode van Delfshaven gebeurd is in verband met de schorsing van ds Van der Ziel. Ik had dat meermalen gehoord van synodeleden die dat drama hadden meegemaakt. O.a. van br Van der Spek die daar rechtstreeks bij betrokken was. Deze is sindsdien overleden. Om zeker te zijn van mijn zaak had ik vóór ik het bovengenoemde artikel schreef br Wiersma uit Nijmegen die lid was van de bewuste synode gevraagd of wat ik daarover schrijven wilde juist was. Deze bevestigde dat. Nu werd wat ik schreef door ds Goedhart in de Geref. Kerkbode van Groningen en Friesland een soort leugenverhaaltje genoemd. En wat hij schreef circuleert uiteraard in de Hoogeveense pers. Ik heb toen ik dit las aan br Wiersma verzocht mij te schrijven wat er precies op 10 en 11 november 1964 gebeurd was. Hij was zo vriendelijk dat te doen. Uit wat hij schreef blijkt dat een paar details uit zijn verhaal niet juist waren. Br Wiersma gaf zijn mededelingen in eerste instantie uit zijn geheugen. Maar zoals de lezers zullen merken is de kern van zijn verhaal waar. En die kern is dat als men in Delfshaven ordelijk en dat is in dit geval ook: christelijk had gehandeld de schorsing van ds Van der Ziel zou zijn **afgekeurd**.

Hier volgt het verhaal van br Wiersma dat hij uit zijn herinnering en na ingewonnen nadere inlichtingen neerschreef.

„Op 10 november, de dag vóór de stemming, was bericht binnengekomen, dat ouderling G. Visser, secundus voor br Goodijk, door ziekte verhinderd was de vergadering bij te wonen. Dit was reeds meerdere malen het geval geweest, daar br G. Visser ernstig ziek was.

Door afgevaardigden van de P.S. van Zuid-Holland was, in verband hiermee br v. d. Spek als tertijs afgevaardigde opgeroepen.

Op 11 november was br v. d. Spek aanwezig, evenals de oorspronkelijke primus afgevaardigde br Goodijk, die reeds enkele weken tevoren officieel afscheid genomen had van de synode. Deze deelde mede, dat hij door de voorzitter was opgeroepen in naam van br G. Visser om hem te vervangen.

Uiteraard gaf dit moeilijkheden ter synode, het moderamen was van oordeel, dat br Goodijk na zijn officieel afscheid niet opnieuw zitting kon nemen, zodat br v. d. Spek de afgevaardigde van Zuid-Holland was.

Toen heeft de voorzitter er op aangedrongen dat br G. Visser toch ter vergadering zou komen. Het gesprek tussen de voorzitter en ds Goedhart heb ik mee aangehoord. De voorzitter verzocht ds Goedhart, nu br Goodijk geen zitting kon nemen, br G. Visser, zo dit enigszins mogelijk was, op te halen om aan de stemming te kunnen deelnemen. Na de stemming kon hij dan onmiddellijk weer teruggebracht worden.

Br Visser is ter vergadering gekomen en zo was de uitslag van de stemming 14-13. De voorzitter had dus ds Goedhart van Drachten verzocht br G. Visser van Gouda te halen, om aan de stemming deel te nemen. Het gesprek tussen de voorzitter en ds Goedhart heb ik beluisterd: omdat br Goodijk geen afgevaardigde kon zijn, daarom moest br Visser gehaald worden, niettegenstaande zijn plaatsvervanger br v. d. Spek aanwezig was. Br Visser is dus inderdaad gekomen en na de stemming onmiddellijk weer teruggebracht.

De uitslag van de stemming werd dus 14-13, inplaats van 13-14.

Ik herinner me nog onze grote verontwaardiging toen eerst getracht werd br Goodijk voor het wagentje te spannen en later een doodzieke man uit zijn bed gesleept moest worden en dat praktisch alleen door de manipulaties van de voorzitter en de adviseurs.

Het spijt me, dat ik in eerste instantie u niet een volkomen juist beeld gegeven heb.”

KAMPEN

C. VEENHOF

De kerk-vergadering der gelovigen

(1)

Er is in de loop der tijden ontzaggelijk veel over de Kerk van Christus geschreven en nog steeds gaat dat door. Dat vindt aan de ene zijde z'n oorzaak in het feit van het bestaan van verschillende kerken. Het recht van eigen kerk moet theologisch in het licht gesteld worden, hoe kan dat anders? Zo slaan de theologen van verschillende kerkformaties telkens weer de handen aan de ploeg. Of ook, in het groeiende „oecumenisch besef” voelt men zich geroepen tot theologische fundering van het eenheidsstreven. Zo is men bezig met een theologie van de oecumenische beweging en roept men daar om. „Indien aan de oecumenische beweging een nieuw zicht op de Kerk van Christus ten grondslag ligt, zal daaruit een theologie voortkomen”, schreef Dietrich Bonhoeffer.¹⁾

Aan de andere zijde vindt het maar niet tot rust komen van het schrijven over de kerk z'n oorzaak in het feit, dat de kerk een werk Gods is, dat van zo onvoorstelbare diepte en heerlijkheid is, dat wij er nooit over uitgedacht raken; dat wij het ook nooit in een systeem kunnen vatten. Het breekt altijd weer heen door onze definities en omschrijvingen. Een uitputtende beschrijving behoort tot de onmogelijkheden.

Dat is geen reden om het werk nu maar te staken en te zeggen: we komen er toch niet uit. Het is een reden te meer om er altijd in het geloof mee bezig te zijn en de grootheid en liefde van God er in na te speuren. Ook om onze roeping te zien, die dit werk van God voor ons meebrengt. Want we zijn er in betrokken. God handelt in Zijn vergadering van Zijn kerk met ons, maar niet zonder ons.

—o—

¹⁾ k Liet hier het woord „vergaderen” vallen.

Het te pas en te onpas gebruiken van dit woord in verband met de kerk, zoals we dat in vrijgemaakte kring vinden, moet ons oog er niet voorsluiten, dat het woord „vergaderen” in de Heilige Schrift en de belijdenis inderdaad gebruikt wordt, wanneer over de kerk gesproken wordt. Wie met Mij niet vergadert, die verstrooit, zegt de Heiland in Matth. 12 : 30, vgl. Luc. 11 : 23. 'k Citeer hier de Statenvertaling. Hoe dikwijls heb Ik, zegt Jezus het Jeruzalem, uw kinderen willen vergaderen, gelijk een hen haar kuikens onder haar vleugels, Luc. 13 : 34. De Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt in art. 27 dat de kerk is een heilige vergadering van de ware Christgelovigen, die al hun zaligheid verwachten in Jezus Christus. En de Heidelberg-

se Catechismus belijdt dat de Zoon van God Zich van het begin der wereld tot aan het einde een gemeente vergadert.

We zouden de woorden vergadering en vergaderen trefwoorden kunnen noemen, die gebruikt worden wanneer het gaat om het beschrijven van de kerk.

De belangrijke vraag hierbij is, wat de preciese inhoud van het woord vergaderen is en of het steeds dezelfde welomschreven inhoud heeft of dat de betekenis kan variëren? Door het vergaderen ontstaat een gemeenschap. Is deze van geestelijke aard of van organisatorisch karakter of hangt het één met het ander samen en valt het accent gelijkelijk op beide of nu eens meer op het één, dan weer op het ander? Dat zijn toch vragen, die moeten gesteld worden, indien we het woord „vergaderen” zinnig willen gebruiken.

—o—

Wie met Mij niet vergadert, die verstrooit, zegt de Heiland in de bovenaangegeven Schriftplaatsen. We lezen nu echter in Marc. 9 : 38-40 en Luc. 9 : 49 en 50 van een man, die duivelen uitwierp in de naam van Jezus, maar zich niet had aangesloten aan de kring der discipelen. Hij volgde Jezus niet samen met hen. Daarom hebben zij geprobeerd deze man te beletten zijn werk voort te zetten. Maar Jezus is daar niet content mee. Wie niet tégen ons is, is vóór ons, zegt Hij.

Blijkbaar stelt Hij de geestelijke gemeenschap op het eerste plan. Deze man werpt toch boze geesten uit in **Zijn Naam**, in de geloofsverbondenheid met Hem. En dat is voor de Heiland het beslissende. Daarom mogen de discipelen deze man zijn werk niet beletten, ook al heeft hij zich niet met hen bij Jezus aangesloten. Deze man behoort kennelijk niet tot degenen, die tegen Jezus is en verstrooit, maar tot hen, die met Hem zijn, Matth. 12 : 30.

Daarmee is niet gezegd, dat deze man in dit opzicht goed handelt, dat hij zich niet bij de kring der discipelen heeft aangesloten. Jezus zwijgt daarover.

We kunnen hier in rekening brengen het moment in de heilshistorie. De Nieuwtestamentische kerk is nog in wording; Christus heeft Zijn arbeid op aarde nog niet afge maakt; de organisatie van de kerk heeft nog niet haar volledig beslag gekregen, enz. Maar daarmee kunnen wij deze gebeurtenis toch niet uit de Schrift verwijderen of haar voor ons van geen betekenis achten.

Onweersprekelijk is hier, dat het staan en handelen in de Naam van Jezus van beslissende betekenis is. Deze man valt niet onder degenen, die tegen Jezus zijn en verstrooien, maar onder hen, die met Jezus zijn, hoewel hij zich niet bij de discipelen heeft gevoegd.

Niet, dat dit laatste van geen betekenis is. Maar dat neemt niet weg dat op het handelen in Jezus' Naam en op de verbondenheid met Hem hier alle nadruk valt.

Dat is toch wel het geval in art. 27 N.G.B., waar de enige katholieke of algemene kerk een heilige vergadering der ware Christgelovigen genoemd wordt, die al hun zaligheid verwachten in Jezus Christus. Op de geloofsgemeenschap valt in dit artikel alle nadruk. Over het institutionele wordt hier nog niet gesproken. Van een allen omvattend instituut is geen sprake, want dat is er niet: ze is „verspreid en verstrooid over de gehele wereld, nochtans tesamen gevoegd en verenigd met hart en wil in eenzelfde Geest, door de kracht van het geloof.”

De onzichtbare kerk dus?

Waarom?

De gelovigen zijn wel degelijk zichtbaar door hun belijdenis en wandel. Je zet het

licht toch niet onder een korenmaat? Aan hun belijdenis en wandel zie je toch dat ze een geestelijke gemeenschap vormen? Bijeen horen? Tesamen het volk Gods vormen, de gemeenten der Heren? Zie voor deze term het Oude Testament, b.v. in Deut. 23:1-8. Daar is de gemeente des HEREN Israëls volk geheel, gezien onder religieus gezichtspunt, als het verbondsvolk!

De term: onzichtbare kerk is, geloof ik, een contradictio in terminis, hoe vaak ook en in hoevele betekenissen ook gebruikt. Maar het is m.i. wel duidelijk, dat art. 27 N.G.B. het woord vergadering niet in „technische” zin gebruikt. Men moet zich toch eens gaan afvragen of het in z'n technische zin wel toegepast kan worden op de wereldkerk, op de kerk in haar universaliteit, zoals ze in art. 27 N.G.B. beleden wordt. Het woord vergadering in het enkelvoud, zoals het hier gebruikt wordt, kan moeilijk anders dan een geestelijke betekenis hebben: die van het bijeen horen in de gemeenschap des geloofs, en niet die van het bijeen zijn en samen komen in een bepaald institutioneel verband.

—o—

Dat het samenkomen niet vreemd is aan de kerk, maar, niet in wereldverband, maar plaatselijk geschiedt, wordt in het volgende artikel nader uiteengezet en de gelovigen ook als roeping voorgeschreven. Dat is aan de kerk inherent en mag daarom niet nagelaten worden. Het hoort er wezenlijk bij. De kerk in Maastricht en in Zwolle is de kerk van Jezus Christus in haar plaatselijke bepaaldheid, want zij hangt niet in de lucht, maar is verspreid en verstrooit over de gehele aarde.

Hier is geen tegenstelling, maar nadere ontvouwing in de artikelen 27 en 28 N.G.B. Nadere ontvouwing van wat de kerk is volgens de **Heilige Schrift** en daarom is er in art. 28 ook de aanwijzing van de plicht der gelovigen zich bij de kerk te **voegen**, „op wat plaats dat God ze gesteld heeft.”

Niet alleen het „plaatselijk bestaan” der kerk is een nieuw element, dat in art. 28 nader beleden wordt, ook het menselijk aandeel in de kerk als vergadering, nl. de roeping zich bij haar te voegen. Dat vloeit voort uit de kerk als geloofsgemeenschap, aan welke de Here God Zijn heil schenkt. Ieder heeft zich aan deze door God gestelde norm te onderwerpen.

Zo belijden we in art. 27 en 28 N.G.B. het spreken van Gods Woord over de kerk.

—o—

Wanneer we zo de artikelen 27 en 28 N.G.B. lezen als de vertolking door de kerk, niet van wat zij voor ogen ziet, maar van het spreken van God in Zijn Woord, dan kunnen we ook zonder enige moeite verstaan dat als er gezegd wordt dat de kerk de vergadering van de gelovigen is, hiermee inderdaad de gelovigen — deze allemaal, zonder uitzondering — worden bedoeld. De Latijnse vertaling heeft, vermoedelijk omdat het Latijn geen lidwoord heeft en om dus alle onduidelijkheid te vermijden, het woord „alle” ingevoegd. Ik wees daar op in een artikel in „Opbouw” van 13 nov. j.l.

Ds Zemel van Monster komt daar in een artikel in de Kerkbode van Zuid-Holland tegenop:

„De Synode van Dordt heeft in haar zittingen de Latijnse tekst **niet vastgesteld.**”

Nu, dat kon ze ook moeilijk, want die was er toen nog niet! Wel een Latijnse tekst, maar niet deze. Ze droeg aan haar scriba Festus Hommius op deze Latijnse tekst te verzorgen. Ze vond zo'n tekst, door een vertrouwd theoloog bezorgd, blijkbaar niet zonder belang.

Ds Zemel heeft nog meer pijlen op z'n loog tegen mijn beweren, dat volgens art. 27 der kerk de vergadering van alle gelovigen is, naar de Schrift!

„Daarbij valt het op, dat ook de Franse tekst net als de Nederlandse tekst niet spreekt van **alle** gelovigen.”

Dat valt alleen op aan wie er geen rekening mee houdt dat de Nederlandse en Franse taal in onderscheiding van het La-

tijn allebei het lidwoord kennen, dat in art. 27 in beide teksten staat, in de Nederlandse en de Franse, welk lidwoord alle misverstand uitsluit.

In het Nederlands: vergadering der ware Christgelovigen.

In het Frans: ... des vrais fidèles Chrétiens.

In beide gevallen is de zaak duidelijk: de gelovigen, dat zijn ze allemaal, alle gelovigen.

Maar in het Latijn zou „vergadering vere fidelium Christianorum” twee dingen kunnen betekenen: vergadering van ware Christgelovigen en: van de ware Christgelovigen. Blijkbaar om op dit belangrijke punt alle misverstand uit te sluiten heeft Hommius het woordje „omnium” ingevoegd, omdat het Latijn geen lidwoord heeft. Zo werd het: vergadering van alle ware Christgelovigen.

Ds Zemel kan voor zijn doel de Franse tekst dus wel thuis laten.

—o—

Ds F. de Vries heeft in „De Reformatie” van 23 juni j.l. het genoemde artikel van ds Zemel overgenomen in de rubriek Perschouw. Men zond mij een exemplaar van dit nummer toe, waarvoor aan „De Reformatie” mijn dank. Het desbetreffende nummer van de Zuidhollandse Kerkbode heb ik nimmer onder de ogen gehad. Ik nam er voor het eerst kennis van via het Gereformeerd Kerkblad voor Overijssel, Gelderland, Utrecht en Noord-Holland, dat zijn lezers het artikel van z'n oud-redacteur niet wilde „onthouden”, en dat mij van bevriende zijde ter hand werd gesteld.

Ds De Vries citeert met instemming het artikel van zijn collega „in het verband”, maar is wel zo verstandig de bestrijding door ds Zemel van de uitleg van art. 27: van de ware Christgelovigen = van alle Christgelovigen; niet bij te vallen.

Hij valt ds Zemel nu niet bepaald openlijk af, maar merkt toch op: „Tussen haakjes: ik zou er geen bezwaar tegen hebben, als het woordje „alle” ook een plaats in de Nederlandse tekst had gekregen.”

't Is te hopen, dat ds Zemer deze uitleg van art. 27 van z'n collega „binden het verband” wil aannemen.²⁾

AMSTERDAM

G. JANSSEN

¹⁾ Geciteerd naar „Tot eenheid geroepen”, door Dr W. A. Visser 't Hooft, pag. 7.

²⁾ Vroeger werd in „Opbouw” deze kwestie breed behandeld en aangetoond dat in de Reformatie-tijd het algemeen gevoelen was: de kerk is de vergadering van alle gelovigen. We gaan dit niet herhalen.

Nog eens:

de nieuwe tekst van onze belijdenisschriften

Enkele weken geleden schreef ik een artikelje over de nieuwe tekst van de belijdenisschriften die door een interkerkelijke commissie werd samengesteld. Ik schreef daarin o.a. dat het zeer te betreuren was dat daarvoor dubbele arbeid was verricht, omdat ook van vrijgemaakte zijde daaraan jarenlang was gewerkt en, naar ik ergens gelezen had, het resultaat van die arbeid weldra het licht zou zien.

Op dit artikelje reageerde ds J. H. Velema in „De Wekker” als volgt:

Nu lijkt het me goed even te wijzen op de positie van de vrijgemaakte kerken met betrekking tot deze zaak. Het is nl. zo dat door een aantal deputaten van de synode der „vrijgemaakte” Geref. Kerken reeds jarenlang aan een modernisering van de belijdenisschriften wordt gewerkt.

In een dagblad werd geschreven dat de

vrijgemaakte en de interkerkelijke werkgroep voor de modernisering van de belijdenisschriften van elkaars bestaan nauwelijks afwisten.

In „Opbouw” schrijft prof. C. Veenhof over dezelfde zaak. Hij heeft gelijk dat beide groepen nooit contact met elkaar hadden. Tenminste: geen gemeenschappelijke vergadering. Prof. Veenhof zegt: Er is veel „dubbel” werk verricht. Of anders gezegd: er is bij dit werk enorm veel kracht, tijd en geld verspild. In deze arbeid was aller samenwerking mogelijk en gewenst geweest.

Deze laatste opmerking onderschrijf ik van harte.

Toch heb ik er behoefte aan precies te zeggen toe de stand van zaken was. Het zal dan blijken dat beide werkgroepen van elkaars bestaan wel afwisten.

Op 18 april 1962 werd de eerste vergadering gehouden van de commissie. Voor deze vergadering was ds H. Bouma te Assen ook uitgenodigd door de secretaris van de Hervormde Kerk. Hij was op deze vergadering niet aanwezig. Op deze eerste vergadering werd direct aan de vrijgemaakten gedacht en aan de chr. geref. „waarnemers” verzocht contact op te nemen met de vrijgemaakten. Ondergetekende stelde zich in verbinding met prof. dr L. Doekes, destijds voorzitter van het deputaatschap voor deze zaak. Hij werd uitgenodigd de volgende vergadering bij te wonen. De notulen van de eerste vergadering werden hem toegezonden. Hij zond bericht dat het hem voorkwam „dat het beter zal zijn niet ter vergadering te komen”. Zijn arbeid voor het genoemde deputaatschap deed het hem niet gemakkelijk vallen daarnaast ook nog mee te werken aan andere arbeid van deze aard.

Daar kwam nog bij dat in vrijgemaakte kring — zoals hij schreef — „meermalen de vraag overwogen is of het wel raadzaam en verantwoord was de tekst van de Ned. Gebofsbelijdenis en de Dordtse Leerregels ingrijpend te moderniseren.” Bij een zo veel gebruikt leerboek als de Catechismus (die ook dient in de kansel-verkondiging der kerken) is eerder aanleiding tot een nieuwe bewerking dan bij de andere twee Formulieren.”

Twee jaar later vroeg de interkerkelijke commissie aan de vrijgemaakte deputaatschap om toezending van een aantal exemplaren van de voorlopige proeve van de bewerkte Catechismus. Na enig heen en weer geschrijf ontvingen we in mei 1965 de gevraagde exemplaren van het „Ontwerp voor een vast te stellen tekst van de Heidelbergse Catechismus in hedendaags Nederland”. Bij de bewerking van de Catechismus in onze commissie is van dit Ontwerp dankbaar gebruik gemaakt. Hetgeen niet betekent dat het slaafs is gevolgd; soms is er zelfs bewust van afgeweken.

Uit dit verhaal blijkt dat er toch wel enig contact is geweest en kennis is genomen van de door vrijgemaakte deputaten verrichte arbeid. Toegestemd: het blijft jammer dat het werk dubbel is gedaan en dat aan het gemeenschappelijk bezit niet gemeenschappelijk is gewerkt.”

Ik ben ds Velema dankbaar voor deze correctie.

Van wat hij schrijft wist ik niets af.

Ik ben vanaf het instellen van het deputaatschap voor de modernisering van de taal der belijdenisschriften, totdat ik door de synode van 1967 uit alle deputaatschappen werd weggezuiverd, daarvan lid geweest. Maar ik wil nadrukkelijk vast stellen dat het zeer goed mogelijk is dat mijn geheugen me op dit punt in de steek laat. De paperassen van dit deputaatschap die in mijn bezit waren heb ik weggedaan. Het enige wat ik van een contact over een dergelijke zaak weet is dat er op 18 februari 1960 op de vergadering van de „vrijgemaakte” deputaten een brief was van de Gen. Synode der Chr. Geref. Kerken (afzender ds Bilkes) over een eventueel overleg inzake het overbrengen van de tekst der liturgische formulieren in hedendaags Nederlands. Op deze brief is door deze deputaten toen geantwoord dat zij zich in verbinding zouden stellen met de deputaten die door de Chr. Geref. synode over deze zaak waren benoemd. Wat hierna verder is gebeurd in verband met deze aangelegenheid is mij onbekend.

KAMPEN

C. VEENHOF

ONZE KRANTEN

Wie trouw zijn dagblad leest weet dat het er met onze nederlandse kranten niet zo best voorstaat.

Het uitgeven daarvan is een zeer arbeidsintensieve aangelegenheid. De lonen vormen meer dan de helft van de exploitatiekosten. En dan weet men tegenwoordig wel hoe laat het is!

Bovendien gaat de opbrengst van de advertenties — de belangrijkste bron van de inkomsten van een krant — mee ten gevolge van de televisiereklame niet voldoende omhoog of loopt zelfs terug.

Om de strijd voor het voortbestaan te kunnen volhouden vonden daarom reeds verschillende fusies plaats. Zo smolten de Nieuwe Rotterdammer Courant — eenmaal het deftige liberale dagblad — en het Algemeen Handelsblad samen. En aan de meer „rechtse” kant — of zouden de betrokkenen liever als de „linkse” kant worden aangeduid? — kwam het tot een fusie tussen „Trouw” en het „Rotterdammer-kwartet”.

Een paar dagen geleden werden de trouwe Rooms-katholieken opgeschrikt door het bericht dat hun laatst overgebleven dagblad „De Tijd” op sterven na dood is. „De Maasbode” ging al eerder ter ziele. En de „Volkskrant” onderging lang geleden die metamorfose welke in het moderne politieke jargon met de term „deconfessionalisering” wordt aangeduid.

Natuurlijk zitten de mensen die de kranten uitgeven en daarin schrijven niet stil. En zoals men van te voren wel kon uitrekenen, wordt ook door de kranten gegrepen naar het bekende geneesmiddel tegen alle mogelijke economische kalamiteiten, namelijk de overheidssubsidie. De krantenmensen behoren in dit opzicht — ook al weer net als alle subsidie-aanvragers — niet tot de bescheidensten van onze medeburgers. Ze vragen in eerste instantie van de overheid een slordige veertig miljoen gulden uit de opbrengst van de ether-reklame.

☆☆☆

Het is dunkt me nodig de zaak van die kranten met de nodige nuchterheid en zakelijkheid te bezien.

En dan is het eerste wat je goed voor ogen moet houden dat de krantenuitgeverij in de regel geen filantropische aangelegenheid, maar een bedrijf, een keiharde business is. En dat het met de krantenbedrijven net staat als met alle andere ondernemingen, namelijk dat wie naar het oordeel van de „klanten” het beste en goedkoopste produkt aflevert de grootste klandisie heeft. De zaak die het in dat opzicht het beste doet gaat met de winst strijken.

Het is nu momenteel zo dat „De Telegraaf” met zijn meer dan 600.000 abonnees veruit aan de kop staat en financieel kerngezond is. En al knarsetanden daarover alle nieuwlinkers, alle nog linkseren, benevens alle zogenaamde „progressieven” in de zogenaamde rechtse partijen — ze kunnen er niets aan doen! De Telegraaf lacht bij hun gegrom in zijn vuistje.

Ik ben precies het tegenovergestelde van een Telegraaf-fan. Maar dat moet ik zeggen: de jongens die daaraan werken kennen hun vak. Ze kunnen schrijven. Ze voelen bovendien precies aan wat „het publiek” interesseert. En terwijl het de Telegraaf zo naar den vleze gaat moest het Vrije Volk, het socialistische dagblad, dat gerugsteund wordt door één van de grootste kapitalisten van onze tijd, namelijk het N.V.V., onlangs drastisch bezuinigen en een massa personeel ontslaan — ondanks het feit dat André Kloos de president-commissaris daarvan is.

Wanneer nu een krant een commerciële aangelegenheid is, is het zonder meer dwaasheid om de zwakke broeders onder hen te steunen met overheidssubsidie. Want dan moeten de mensen die abonnee en adverteerder zijn van een sterke krant óók nog beta-

len voor de krant die ze niet lezen! Dat is zonder meer onrecht!

Natuurlijk is het ook mogelijk dat een grote categorie mensen een krant begeert waardoor hun overtuigingen, hun „beginselen”, hun idealen gepropageerd worden. Welnu, laten ze daar dan ook een offer voor over hebben! Als dat niet het geval is ontbreekt het hun aan ernst en overtuiging en zijn ze het eenvoudig niet waard dat hun orgaan door welke instantie ook gesteund wordt. Wel het allerminst door de overheid.

☆☆☆

Het is voorts noodzakelijk er zich ter dege rekenschap van te geven dat de invloed van een krant enorm is.

De pers wordt niet voor niets „de koningin der aarde” genoemd.

Bruins Slot schreef onlangs volkomen naar waarheid dat een krant véél meer macht bezit dan een politieke partij!

Wanneer men zich b.v. afvraagt wat de oorzaak is van de in onze dagen in steeds sneller tempo zich voltrekkende liquidatie van het z.g. „calvinistische reveil” uit het laatste deel van de vorige eeuw — het door Algra zo boeiend beschreven „wonder der negentiende eeuw” — dan moet misschien nog wel vóór de „veralgemening” van de Vrije Universiteit, op de invloed van „Trouw” worden gewezen.

Op een zeer knappe en effectieve wijze is deze krant, na haar ommezwaai in het begin van de jaren zestig, er in geslaagd het „gereformeerde volksdeel” „om te turnen”. Meer dan alle kerkelijke en andere activiteiten is het haar gelukt de gereformeerde wereld open te breken voor de moderne oecumenicit, voor de nieuwe, revolutionaire theologie en voor de sterk op „links” georiënteerde, zogenaamd „door het Evangelie geïnspireerde” politiek.

Ik las zo juist in het Friesch Dagblad een verslag van een rede van ds Overduin die hij voor het Gereformeerd Confessioneel Beeraad in Amersfoort heeft gehouden. Daarin zei hij o.a. dat er in de Geref. Kerken lieden zijn die geen binding willen aan de belijdenisgeschriften. Deze mensen tasten z.i. de kerken in haar wezen aan. Verder worden er volgens hem in de Geref. Kerken mensen gevonden die beweren dat de inhoud van Zondag één van de Catechismus hun niet ligt, omdat daarin sprake is van heilsegoïsme. De zendingsoverdracht versmallen zij tot ontwikkelingshulp. Ze zeggen voorts dat je God ontmoet in de medemens. En dat is ook wel waar, maar er is veel meer. Je ontmoet God vooral in Jezus Christus en die boodschap wordt niet primair verkondigd. Op grond van deze en andere verschijnselen was ds. Overduin van oordeel dat in de Geref. Kerken het sein op rood staat.

Welnu, aan het creëren van deze situatie heeft niet in het minst „Trouw” krachtig meegewerkt!

☆☆☆

Het meest effectieve wapen dat men bij een dergelijke manipulatie gebruiken kan is wat ik zou willen noemen de „sympathieke berichtgeving” omtrent al die feiten en gebeurtenissen welke naar het beoogde doel tenderen.

Dit wapen heeft „Trouw” met onmiskenbaar talent gehanteerd. Het is haar daardoor gelukt een geestelijk klimaat te scheppen waarin de door haar geselecteerde gewassen bijzonder voorspoedig gedijen.

Men moet zich bij de overweging van deze dingen nooit laten wijsmaken dat er zo iets als een neutrale berichtgeving bestaat.

In de eerste plaats is de keuze van de op te nemen berichten dat nooit. Welk bericht uit de enorme massa dagelijks binnenkomend nieuws neemt men op en wat laat men liggen?

En in de tweede plaats is de wijze van be-

richtgeving nooit neutraal. Als men b.v. in een krant over de levering van een paar helikopters door Engeland of Frankrijk aan Zuid-Afrika frontpagina-nieuws maakt en tegelijk over een juist gepubliceerd officieel overzicht van de fantastische uitbouw van de Russische vloot in alle wereldzeeën een klein berichtje op een van de laatste pagina's maakt, weet een kritische lezer direct hoe laat het is!

Vooral de z.g. „moderne berichtgeving” — b.v. van wat er in de Eerste en Tweede Kamer wordt gezegd — is een doeltreffend middel om de lezers voorzichtig maar krachtig in een bepaalde, door de krant gewenste, richting te dringen. Bij die „moderne berichtgeving” neemt een verslaggever namelijk de vrijheid in zijn verhaal dat naar voren te schuiven en te accentueren wat hij belangrijk acht in het door hem gehoorde en geziene.

☆☆☆

Ik wil wel eerlijk zeggen dat ik het zonder meer een griezelige zaak vind dat een klein groepje mensen, mensen die je niet weg kunt stemmen, dag in dag uit zulk een enorme invloed uitoefenen op tienduizenden.

Er was een tijd dat b.v. de directie van de firma Zomer en Keuning in Wageningen voor een groot deel de geestelijke leiding van het christelijke volksdeel in handen had. Zij was eigenares of had grote invloed op bladen als Trouw, de Rotterdammer, de Spiegel, Op de Uitkijk, de Prinses, de Arend. Ze drukte de Radiogids van de N.C.R.V. en gaf de Spiegel-serie uit. Wat het christelijk volksdeel lezen zou werd voor een belangrijk deel uitgemaakt in de directiekamer van die firma.

Dat betekent allerminst en verwijt aan wie ook.

Het is zonder meer een geweldige prestatie zich een dergelijke machtspositie te veroveren in het kerkelijke, politieke, maatschappelijke en culturele leven! Doe het maar eens na. Maar het is toch griezelig.

Toen Bruins Slot zijn grote draai maakte zo om ende bij 1960 ging hij als Kamerlid aan de kant, maar bleef hij baas van Trouw. En de lezers van Trouw konden niets anders doen dan dat te accepteren. De tijd waarin Zuidema hoofdartikelen schreef in Trouw is lang voorbij. En tegenwoordig zal Trouw b.v. aan mannen als Roolvink en Schakel om er maar een paar te noemen nooit op gelijke wijze en met gelijke rechten het woord geven in haar kolommen als aan Bruins Slot. En evenmin aan b.v. prof. Velema als momenteel aan prof. Kuitert!

☆☆☆

Er zijn ook kranten geweest die in feite het eigendom waren van de hoofdredacteur.

Dat was het geval met De Standaard en De Heraut in vroeger tijd. Daarover had Kuyper het volle en uitsluitende beschikingsrecht. De Standaard had, ook in zijn bloeitijd, nooit meer dan 6 à 7000 abonnees. En daarmee heeft Kuyper een ontzaglijke prestatie geleverd. Ongeëvenaard in de geschiedenis. Elout, de beroemde Handelsblad-redacteur in de Kuyperiaanse aera zei eens met een zekere spijt: Mijn krant lezen de mensen of kijken ze door, maar De Standaard wordt gespeld. Wat men voorts ook van Kuyper zeggen moge: om geld gaf hij niet veel. De Standaard leverde altijd nadelige saldo's op. Maar aan het eind van het jaar stapte Kuyper met kuyperiaanse vrijmoedigheid naar rijke vrienden als b.v. Hovy en Sanders, en die moesten dan maar weer bijspringen. Wat ze ook altijd gewillig en blijmoedig deden. Want ze waren de zaak waar Kuyper voor streed aan harte toegeedaan.

Veelal is evenwel een krant het eigendom van een uitgever.

Dat heeft zijn gevaren.

In de meeste gevallen is zo'n krant voor een uitgever een winstobject. Daar valt natuurlijk geen kwaad woord van te zeggen. Ik wil er ook bij zeggen, dat er altijd uitgevers zijn geweest en er nog zijn die uit ideële motieven een krant uitgeven of blijven uitgeven waar ze geen cent aan verdienen of er zelfs geld op toelagen!

Maar gevaarlijk is deze situatie toch wel. Dat heeft de redactie van De Reformatie in 1956 ondervonden.

Deze krant is nl. het eigendom van mijn-

heer Smit in Goes. Een synodale broeder voor wie ik groot respect heb. Maar hij heeft, geleid door een adviseur toch maar van de ene dag op de andere de zittende redactie van zijn weekblad ontslagen en een andere benoemd, zonder dat de zittende redactie er ook maar het flauwste vermoeden van had.

☆☆☆

Ideaal is dat een krant het eigendom is van de lezers.

Dat is het geval met die kranten, die uitgegeven worden door en het eigendom zijn van een „persvereniging”.

Wat dat betekent hebben we onlangs kunnen beleven bij het Friesch Dagblad. Die krant is wat de politieke opstelling betreft nog een voluit antirevolutionair dagblad. Nee, niet in de strikt partij-politieke zin. Maar wel wat de principiële voorlichting en leiding betreft. Het betekent tegelijk ook dat het in de echte zin van het woord progressief is.

Ik moge hierbij opmerken dat ik bijzonder dankbaar ben voor de wijze waarop de hoofdredacteur Algra het gebeuren in land en wereld met zijn enorme kennis, zijn grote politieke ervaring en wijsheid, zijn voortreffelijke pen en vooral zijn kinderlijk geloof in het Woord van God, dag in dag uit kritisch begeleidt.

Welnu in de tijd waarin heel veel kranten het financieel niet kunnen bolwerken waagde het Friesch Dagblad het van zijn lezers voor een nieuwe drukkerij een renteloze lening van een miljoen te vragen! En dat gelukte ook! Dat is een wonder in onze ogen. Het betekent een jaarlijkse bijdrage van de lezers in de exploitatie van tachtig duizend gulden op zijn minst.

Je kunt het ook zien aan het pas opgerichte Reformatorisch Dagblad, dat na een week of zes te hebben bestaan reeds ongeveer twee en twintig duizend abonnees heeft terwijl er elke dag zo'n zestig of zeventig bij komen.

☆☆☆

Ik ben ook erg blij dat ons weekblad „Opbouw” het blad is van een persvereniging. De vreugde daarvan hebben we reeds meer dan tien jaar beleefd. En ik mag zeggen dat ook de financiële positie daarvan kerngezond is.

Dat komt omdat de mensen die er in schrijven in het begin helemaal voor niets en later voor een zakcentje hun bijdragen „gewillig en met vreugde” aan ons blad leverden. Een ervan zei eens, ik vergeet dat nooit, het is toch wel fijn eens echt iets „pro Deo” voor de goede zaak te doen.

Het komt ook door de grote toewijding waarmee onze drukker, de heer Steenbergen ons blad verzorgt.

☆☆☆

Ik wil mijn verhaal over onze kranten beëindigen met een woord van de oude Sikkel, een predikant die vanaf de doleantie tot zijn dood in 1920, een grote invloed in de gereformeerde wereld heeft uitgeoefend. Sikkel was een voluit profetische figuur.

Sikkel heeft zo'n dertig jaar een weekblad geredigeerd. Gedurende de laatste jaren van het bestaan ervan heette het „Hollandia”. Dat blad is evenwel in de eerste wereldoorlog gesneuveld. Dat kwam vooral omdat het zich fel verzette tegen de kritiekloze productieve houding van Kuiper in De Standaard. Kuiper praatte daarin zelfs de schandalige inval van de Duitsers in België goed. Alle Kuiper-epigonen volgden hem ook daarin. En mee daardoor lag Sikkel er al gauw bij hen uit.

In het aangrijpende slotartikel „Afscheid” schreef Sikkel o.a. het volgende:

„Behalve de last der verantwoordelijkheid voor wat in **Hollandia** gezegd en gezwezen werd, droeg ik ook mee de **financiële** last voor dit blad. Het blad was, wat de financiële verantwoordelijkheid aangaat, sinds lang mijn persoonlijk eigendom.

Dat kan verkeerd van mij gezien zijn, wijl de gaven en ook de bezittingen voor financiële onderneming mij ontbreken en ik ook geen roeping heb op dit terrein. Ik heb echter deze last op mij genomen, **alleen** om de volle vrijheid voor de inhoud van dit blad onder mijn leiding te verzekeren.

Een blad, dat eigendom is van een uitgever, en voor hem middel van koopmanschap, zit daardoor altoos in een klem voor zijn

eigenlijke bestaansdoel. Hetzelfde geldt van een vennootschap...

Ik heb het daarom op mijn manier gedaan. Over de loop der jaren heeft mij dit echter geen financiële voordelen gegeven, wel tekorten en schaden.”

Sikkel beschrijft dan in bewogen woorden wat hem bij zijn jarenlange persarbeid bezielde.

„Naar de principiële ontsluiting van het Woord Gods in zijn eenheid en volheid, naar de principiële ontwikkeling van de dienst des Woords, naar het principieel optreden der Kerk van Christus, naar de principiële Gereformeerde studie en praktijk, naar het principieel Gereformeerde leven, getuigen en arbeiden in wetenschap en school, voor Kerk en volk en wereld, op elk terrein, ging mijn hart mijn zwak en soms eenzaam getuigen uit.

Sinds leed en lijd ik, bij veel waardering, veel teleurstelling.

In plaats van te mogen roemen op doorgaande Gereformeerde ontwikkeling is, dunkt mij eerder te klagen over ontwijken of afwijken der Gereformeerde beginselen, voor praktische overwegingen, voor persoonlijk of gemeenschappelijk succes, voor belang van groep en organisatie, of voor neigingen tot meer algemene aansluiting of tot **andere** beginselen.

Wij staan in het teken van de **mens** meer dan in dat van de ere **Gods**.

Ik zal thans niet verder zeggen, wat ik voor de toekomst vrees.

Mijn hart is en blijft trouw aan de Gereformeerde Kerken en aan onze stichtingen en organisaties — **maar allermeeest aan God en Zijn Woord**.

Maar in die trouw leeft de kommer...

Het gaat om **God**, om de **Christus**, en **Gods Woord**, om de **Gereformeerde** belijdenis.

Een principieel — **vrij** blad, dat, **mits** in nauwe aaneensluiting door diep gewortelde principiële samenstemming, uitsluitend en vrijmoedig **de wacht voor de heilige beginselen** op heel het terrein voor heel het leven betreft, en dat in heel ons land zijn plaats zoekt en vinden zal, — zij het in niet al te verre toekomst! — blijf ik daarom wensen en noodzakelijk achten.

Met die wens gaat **Hollandia** heen.”

Het is mijn bede en hoop dat „Opbouw” aan dit Sikkeliaanse ideaal zal beantwoorden. Als het dat niet doet moge het verdwijnen.

—o—

P.S. Juist toen ik de drukproef van dit artikel zou corrigeren kreeg ik het volgende artikeltje uit het Friesch Dagblad onder ogen. Er stond boven: Kapitalisten.

„Het scheen, dat De Tijd spoedig uit de tijd zou zijn. Het blad leverde jaarlijks een verlies op van drie miljoen gulden. Dat is de N.V., die het blad uitgeeft, te bar. Een uitgave, die de aandeelhouders op zo'n verlies komt te staan, kan men niet voortzetten. Dat mag men de aandeelhouders niet aandoen.

Nu geviel het, dat juist in dezelfde dagen het jaarverslag werd gepubliceerd van de NV die De Tijd uitgeeft, de VNU, die over al haar uitgaven samen 'n winst had gemaakt in 1970 van 17 miljoen. En als je zoveel winst maakt, zeiden sommigen, is het zedelijk niet geoorloofd, een blad, dat jaarlijks een verlies van 3 miljoen oplevert, af te stoten.

Is dat eerlijk, om de zaak zo te stellen?

Wij lazen daarover een pittige opmerking, die we graag doorgeven, vooral om de laatste zin:

De eerlijkheid gebiedt ons hier te bekennen dat wij deze mening niet zijn toegedaan. Want laten we wel wezen: de VNU is een zakelijke onderneming, zij is verantwoording schuldig aan haar aandeelhouders onder wie zich kleine spaarders bevinden (wij kennen daar de voorbeelden van), die schier wenend de waarde van hun VNU-aandeeltjes jaar in jaar uit zien dalen. De VNU kan geen noodlijdende krant in stand houden met het geld van haar aandeelhouders. Hetzelfde geldt trouwens voor de NDU wanneer zij zich genoodzaakt zou zien de uitgave van NRC-Handelsblad te staken; hetzelfde geldt voor de vakverenigingen wanneer zij hun handen zouden aftrekken van De Volkskrant en Het Vrije Volk — want ook zij, de vakverenigingen, zijn er in de eerste plaats om de economische belangen van hun leden te behartigen.

Waar komt deze kapitalistische redenering vandaan? Wij hebben haar geknipt uit... Het Vrije Volk. Er zit een tikje ironie in, maar tegelijkertijd een grote scheut waarheid.

KAMPEN

C. VEENHOF

TE BERDE

Utrecht, 12 maart 1971

aan de redactie van „OPBOUW”
p/a ds H. Amelink,
Waal 5,
LANGERAK

Geachte redactie,

Hierbij een protest tegen het „Te Berde” in het nummer van 12 maart 1971 geschreven door ds Amelink.

Toen ik het stukje gelezen had dacht ik: 'Hier klopt iets niet'. Dat kwam omdat ik het 'Terzijde' van Buskes in 'Voorlopig' (februari '71) waaruit werd geciteerd, ook had gelezen. Bij mij had het echter een geheel andere indruk achtergelaten.

Buskes wil evenals Miskotte de godzalige middenweg op, waar onderscheidingen (althans scheidingen) tussen horizontaal en vertikaal, de praktijk en de godsvrucht nog uit den Boze zijn. Het druist daarom gans en al tegen die geest in om met een citaat van Buskes die ene groep „jonge links-gereformeerde theologen” op hun kop te geven. Met andere woorden ds Amelink citeert tendentieuus en dat is jammer, want zo krijgen de lezers een verkeerde indruk van ds Buskes en prof. Miskotte. Niet alle Opbouw-lezers immers zullen 'Voorlopig' lezen. En ondanks een zin als: 'Nu gaat het me niet om Miskotte. Ook niet om Buskes.' dreigen toch voornoemde dominee en professor voor verontruste karretjes gespannen te worden waar zij nu juist geen enkele zin in hebben.

Want na de zin die ds Amelink citeert („De kennis van de verborgenheden van het heil is nauwelijks terug te vinden bij de echte vernieuwers van nu”) laat Buskes in zijn 'Terzijde' direct daarop volgen:

„Ik voeg er aan toe — en dat is Miskotte met mij eens —: die kennis is ook nauwelijks terug te vinden bij hen, die zo luidruchtig over deze vernieuwers verontrust zijn.” En even verder: „De authentieke geloofsverontrusting is er wel, maar zij is zoals de rooms-katholieke professor Schillebeeckx zegt, niet het monopolie van welke groepering ook”.

Ds Amelink heeft m.i. de kans gemist om zegenrijke opmerkingen over de 'verontrusting' door te geven in Opbouw, en door half citeren heeft hij deze wijze woorden van Buskes verkeerd in het tegendeel door ze te gebruiken voor een verdere polarisering van links en rechts die geloof ik heilloos zal blijken te zijn. De duivel heeft zowel progressief als konservatief zand in voorraad om de gelovigen in de ogen te strooien.

Dat is mijn zienswijze voorlopig, misschien hebben de verontrusten ten diepste in hun bedoeling wel gelijk, hoewel ik dat van buiten niet zo zie, hoe het ook zij, een methode van citeren zoals in Te Berde is gehanteerd is dacht ik ten alle tijden verwerpelijk. Ik hoop dan ook dat dit wordt rechtgezet.

Met hartelijke groeten,
uw dw. broeder,
A. van Houwelingen (theol. student)
Tolsteegplantsoen 28-III, Utrecht.

Inzender heeft gelijk. Het gaat niet aan om Miskotte en Buskes te spannen voor het karretje van de verontrusten. Als dat „Te Berde” die indruk heeft gemaakt betreur ik dat. Ik meende dit misverstand juist te vermijden door de zin „Nu gaat het me niet om Miskotte. Ook niet om Buskes”. Daarmee wilde ik aangeven dat zij geen kroongetijden waren voor mijn mening.

AMELINK

DIENST-BEToon

Een ambtenaar die predikant was geworden (ja, u leest het goed) zei eens tegen mij: „nu mag mijn loket de hele dag open staan!”

Die woorden maakten diepe indruk op mij. De man was stellig geen goed ambtenaar, in de officiële zin van het woord genomen. Want een ambtenaar behoort zich aan de voorgescreven diensturen te houden. En je loket de hele dag openhouden (dat is: de hele dag voor je medemens klaar staan) zulks past niet in bureaucratische schema's. Geen wonder dat de man predikant werd. Hij ging dan ook naar de helft van zijn inkomen terug. Dat zou een goed ambtenaar niet zijn overkomen.

Maar goed. Ieder diertje zijn pleziertje. Bij mij kon de man al geen kwaad meer doen. Want ik houd wel van mensen, die doorwerken zo lang het dag is. Dat is namelijk hetgeen Christus deed. Mijn medewerkers heb ik dan ook altijd voorgehouden: een bureau-craat mag zijn werk rustig laten liggen omdat er vermoedelijk morgen weer een dag komt; maar bij ons mag de zon niet ondergaan of het werk van de dag moet klaar zijn. Daar rekenen onze cliënten namelijk op.

Ik had eens een botsing met een wethouder, een echte bureaucraat. Hij had een verzoek om een stukje grond voor een BLO-school al te lang in beraad gehouden. Nu prijst u waarschijnlijk de wijze mensen, die alleen weloverwogen beslissingen nemen? Fijn, ik ook. Maar laten ze die weloverwogen beslissingen wat snel nemen als het kan. Want deze wethouder wilde wel een beroerd plekje afstaan — maar niet een leuk plekje aan de buitenkant van het dorp. En dat probeerde ik hem duidelijk te maken.

Maar dat had ik gedacht. Hij kon me heel niet ontvangen zonder een behoorlijk stel introducerende gegevens van doel en onderwerp en de rest. Daarom hield me een jonge ambtenaar, nauwelijks de leerplichtige leeftijd te boven, een invuloefening in folioformaat voor: waarin ik naam, voornamen, geboortedatum, beroep, doel van het gesprek en zo voort mocht invullen. Ik vroeg: „ook ziekten in de familie en zo”? De jongeman bekeek het formulier, of dat er bij hoorde. „Zoek maar niet verder”, raadde ik hem. „Zeg tegen je baas een ding.

Zeg tegen de wethouder dit. Als hij wethouder is zit hij hier op kosten van het gemeen, teneinde de zaken te regelen waarvoor hij is aangesteld. Zijn salaris wordt voor een klein deeltje door mij mee-betaald; maar hij betaalt aan mijn salaris geen cent. Als ik hier in kostbare kantooruren kom wens ik ontvangen te worden, zoals hij bij mij ontvangen zou worden. Bovendien kom ik niet voor mijn privé belangen — maar voor de belangen van misdeelde kinderen, die niet eens voor zich zelf kunnen opkomen. Dat weet hij deksels goed. En als die misdeelde kinderen al te lang op hun BLO-school moeten wachten is dat zijn schuld, niet de mijne. Zodra je baas nu begrijpt waarvoor hij hier zit mag hij me bellen; maar ik ga niet antichambren tot het hem gelegen komt zijn uitgestelde plicht te doen. Met de complimenten.” (En ging terzijde af.)

Een kwartier later was de wethouder aan de telefoon. Vol ijver, en overlopend van dienst-betoon. De BLO-school stond een paar maanden later — op een bijzonder leuk stukje grond in de vrije natuur. Hij heeft het me wel betaald gezet toen hij de kans kreeg. Want wat die bureaucraten ook mankeert — geheugen hebben ze!

Men zegt wel eens dat stukken op departementen circuleren in volgorde van belang-

rijkheid der betrokken lezers. En ieder mag de stukken „onder zich houden” zoveel dagen als zijn rang hem toestaat. De een kan zich al met drie dagen een oordeel permitteren; de ander mag daar niet minder dan twaalf dagen op blijven zitten. Dit heet de reden, dat rekwesten, verzoeken, voorstellen en rapporten zo lang „behandeld” worden... indien al behandeld.

U denkt dat zo iets vuige laster is? De praktijk wijst er op, dat de bureaucratie een vertragende, zo niet een belemmerende of verlamme factor in het sociale en bedrijfsleven is. Een van mijn vrienden, een industrieel, tevens voorzitter van een kamer van koophandel en fabrieken, stelde aan enige burgemeesters voor om gezamenlijk het industrieel beleid van de streek te bepalen. Hij kon die burgervaders namelijk met onschatbare gegevens over werkgelegenheid, werknemers, geschooldheid en dergelijke van dienst zijn. Maar de optimist had buiten de bureaucraten gerekend. „Dat doen we zelf wel”, zeiden de burgemeesters. „Die inspraak van jullie, daar hebben wij geen behoefte aan”. En de deuren gingen op slot.

In Stockholm hebben een paar duizend burgers zich metterdaad ingezet om het rooien van een stel bomen in het stadscentrum te vrijdelen. Door bureaucratische plannenmakers was op die plek een kaartjesstation voor de ondergrondse „gepland” — en de bomen waren op papier al ausradiert. Dat werkte als een katalysator op de volkse onlustgevoelens. Betogingen, flessen, stenen, politie-cordon, handgemeen en waarschuwingsschoten. Dat riep alleen meer burgers op. Dag en nacht werd over de bomen gewaakt. En och, in die paar bomen stak het natuurlijk niet. Maar een mensheid kan het beu worden: dat domme bureaucraten, zonder rekening te houden met mensenharten, steeds weer strafeloos te velde kunnen trekken tegen alles wat goed, en mooi en gezond en liefelijk is. Dat de laatste natuurlijke levenstekenen, het laatste beetje groen in een grote en zeer vreselijke steenwoestijn, maar zo van de kaart geveegd kunnen worden. Dat benauwt een mens; dat roept onlust op, spanningen, wrok, vechtlust, verbetenheid, moord en doodslag.

En dat niet alleen in Stockholm. Op de Nieuwmarkt in ons aller Mokum is onlangs hetzelfde gebeurd. Want een gesel der geciviliseerde mensheid zijn de planologen: ze maken van je schone dorp een woestijn, zonder groen, zonder vogels, zonder leven, zonder rust; wel met flatgebouwen natuurlijk.

Opstand tegen de overheid is natuurlijk niet goed te praten. Maar er zit nogal wat verschil tussen damslapers die alleen de versukkeling wensen — en anderen, die tegen de destructie optreden, voor het behoud van een restje natuur als het mag. Want een volk is niet happy met een bureaucratie, die geen dienstbetoon meer kent maar alles en ieder computeriseert.

De computer-maatschappij — het is de titel van een onlangs verschenen boek. Een benauwend boek. Het toont aan, hoe ver de overheid is gevorderd (Nederland loopt voorop) met haar dictatoriale weetgierigheid. Wij worden geregistreerd en doorgelicht en geanalyseerd en doorgemeten, in bloedgroepen en chromosomen-beeld gestatisticeerd en geïmmuniseerd en verchloord en vergast en bevoegd; straks wordt ons kroost officieel en wetenschappelijk en kunstmatig geïnsemineerd. Alles zit langzamerhand in handen van de bureaucratie en dit opstandige artikel

staat morgen als een minpunt op mijn codekaart in den Haag.

Er is een Veluws dorp, waar zoveel natuurschoon en folkloristische heilighdommen zijn verkwanseld door de ambtenarij, dat de bewoners spontaan een stichting in het leven riepen om de restanten van hun dorp te conserveren. Men zei tegen de plaatselijke overheid: „wilt u maar kiezen? U kunt achteraf op elk wanbeheer zoveel openbare en vernietigende kritiek krijgen als u maar wilt; u kunt ook vooraf inspraak van de burgerij krijgen over het laatste beetje natuurschoon. Dat laatste bespaart u en ons veel narigheid; dat eerste is voor allen onvruchtbaar.” De overheid koos natuurlijk voor inspraak. Maar juist voor de eerste samenspreking plaats vond werd nog haastig een dozijn oude bomen op het dorpsplein geveld, die de plannen voor een reuzen-parkeergelegenheid in de weg stonden...

U zult zeggen: is dat nu niet wat somber? Ja het is somber — maar het is waar. Ik zou u sterker verhalen kunnen vertellen. Van steekpenningen, in alle maten en prijzen. Van kale omkoperij en van ambtelijke chantage. Van intimidatie en terreur. Maar daar is het nu de tijd niet voor: bureaucratie hebben een goed geheugen, zei ik al. Maar misschien komen die verhalen wel eens los, wanneer ik op de leeftijd der sterken mag komen en aan mijn mémoires begin. (Mémoires zijn altijd een teken van de oude dag, zoals u weet).

Daarom nog eenmaal: wat is dienst-betoon? Het is het uitoefenen van de functie, waarin een openbaar dienaar geplaagd is, lijkt me. We zijn natuurlijk allemaal aan elkander gegeven, om ieders dienaar te zijn; maar wij zijn amateurs. De vakmensen, de vrijgestelden, zijn betaalde dienaren van de gemeenschap: hun ambt is een opdracht, een rol, een functie in de staat.

Een zeer hoog geplaagd ambtenaar zei me eens: „wij ambtenaren moeten beseffen dat we in ieders dienst zijn; dat is wat anders dan over ieder te bazen”. Het is haast te mooi om waar te zijn.

Wanneer een zakenman bezoek krijgt vraagt hij, na de eerste plichtplegingen: „wat kan ik voor u doen?” De middenstander vraagt, als echo op zijn winkelbelletje: „wat mag het wezen?” Daarin schuilt dienstvaardigheid; misschien ingegeven door gewin-zucht — maar toch. Een arts zal, indien geroepen, informeren: „wat scheelt er aan?” Maar vele bureaucraten nemen het recht een loket te oneren, mits binnen de daartoe gestelde officiële uren, en u vragend aan te staren.

Ons land telt één ambtenaar naast negen werkers. Waarmee beslist niet geïnspireerd wordt, dat een ambtenaar niet werkt. Maar komt hier soms het misverstand vandaan, dat de ambtenaar tot de upper ten percent behoort? Dat hij een aparte behandeling verdient — en ons een aparte behandeling kan geven?

Voor enkele jaren — en we zijn het allerm minst vergeten — bezwoer de regering het bedrijfsleven, zich te beheersen bij de komende loonsverhogingen; om daarna aan haar ambtenaren een extra verhoging te geven. Deze maand nog werd voor ambtenaren een verhoging van 4% overeengekomen — maar de onderminister sleurde er voor de grap nog een half percentje meer door dan afgesproken was. Een weddenschap? Maar dan een weddenschap, die ons land op f 40 miljoen extra kwam te staan...

Dit benauwt ons. Maar we weten zeker, dat dit de goede ambtenaren evenzeer benauwt. Misschien worden die vandaag of morgen wel predikant. Dan zijn ze van dát gezeur af en mogen hun loketje de hele dag open houden.

D. W. L. Milo - Vierhouten

EEN ZONNIGE DAG

(Verslag predikantenconferentie)

Een zonnige dag, ja dat wat het!

Zonnig was het in de natuur, op die stralende lentemorgen van 21 april; toen we naar Leersum trokken.

Zonnig was het in het bosterrein (tegenover de vergaderplaats), waar we in de middagpauze een wandeling konden maken.

Zonnig was het op het terras, en zonnig was ook de begroeting aldaar; met blijde gezichten, en opgewekte kreten van herkenning of van kennismaking.

Zonnig bleef ook de stemming in de vergaderzaal; al was die zelf wat somber. De voorzitter kon dan ook de Here danken voor het feit, dat we op die heerlijke voorjaarsmorgen mochten samenkomen; over welk samenzijn hij ook een zegen vroeg. Hij liet zingen: 'k zal in de dageraad ontwaken en met gezang mijn God genaken. En las het bemoedigende slot van 1 Cor. 15.

Prof. Veenhof die de leiding hebben zou, was helaas verhinderd. Ds G. Janssen werd bereid gevonden om het van hem over te nemen.

Hij heette de aanwezige collega's welkom; inzonderheid ook de domineesvrouwen, van wie er meerdere waren meegekomen. Jammer dat er niet meer predikanten mee konden profiteren van deze conferentie; waarschijnlijk als gevolg van het feit, dat de tijd tussen samenroeping en vergadering wat kort was. Met fijn gevoelige woorden werden de beide ambtsbroeders herdacht, die de Here zo schielijk van ons had weggenomen: Ds J. M. Kroes en Ds C. van Venetië.

Met name werd ook welkom geheten Dr Van 't Spijker, Chr. Ger. Predikant van Utrecht, die het onderwerp „Kerk en Kerkverband” inleiden zou.

Verder ook Dr Arntzen, die later ter vergadering kwam; en met blijde verrassing door de vergadering begroet werd.

Eerst werd toen nog een huishoudelijke aangelegenheid afgehandeld. De gedachte om een „permanent” bestuur te benoemen, vond algemene bijval van de vergadering. Prof. C. Veenhof werd tot voorzitter verkozen; nadere motivering overbodig! Ds J. Houtman werd benoemd als secretaris; dit om de band aan het verleden te bewaren (hij was ook vroeger secretaris van de predikantenvereniging). Ds H. J. v. d. Kwast werd aangezocht om de financiën te beheren; dit in de verwachting dat hij — gezien zijn ervaring in het verleden — kwaliteiten op dit gebied zou bezitten. Hij begon meteen de nodige activiteiten te ontplooiën! Als algemeen adjunct zal optreden Ds G. Janssen.

☆☆☆

Met intense belangstelling en gespannen aandacht werd toen geluisterd naar hetgeen Ds Van 't Spijker had te zeggen. Het was goed deze stem uit de Chr. Geref. kring te vernemen aangaande dit bij ons zo in de interesse staande onderwerp.

Spreker zelf, die „nog geen kleurscheurtje op dit gebied had opgelopen”, had er begrip voor wat het betekende „om reeds tot tweemaal toe op negatieve manier met het kerkverband in aanraking te zijn gekomen.”

Hij zette zijn betoog op vanuit de historie, en greep maar even 400 jaar terug naar de synode van Embden, die juist 400 jaren tevoren gehouden was (1571).

Hij ging zelfs nog verder terug; want eerst kwamen nog enkele bijbelse gegevens ter sprake. Het N.T. spreekt in Hand. 9 van „de gemeente” door geheel Judea, Galilea, en Samaria. Anderzijds wees vooral Prof. Greijdanus op de plaatselijke kerk. De gehele Christus openbaart zich in iedere plaatselijke kerk in de volheid van Zijn gaven.

Grondgedachte daarbij is de gelijkheid van de diensten en de ambten.

Bij Rome ging het fout. Er kwam onderscheiding; verheffing van het ene ambt boven het andere; hiërarchie. Dit heeft geleid tot deformatie van de gemeentelijke structuren, zowel als van het verband.

Door de reformatie kwam met name bij Calvijn het ouderlingschap naar voren.

Uitvoerig werd stilgestaan bij de opvattingen van Bucer, Beza (die veel invloed had op het kerkverband) en Jean Morelli. Via de Franse synoden van 1559 en 1571 kwamen we terecht bij Embden en de vluchtelingenkerken. Reeds toen waren er, die afkerig waren van elke orde en discipline. Men zei: dat zijn menselijke instellingen. Een kerkverband moeten we niet hebben. Anderen zeiden: toch moet het die kant uit. Achteraf was men dankbaar dat het ertoe gekomen was.

De synode van Embden heeft niet willen heersen of hiërarchie invoeren; maar willen voorkomen dat de vluchtelingenkerken te gronde zouden gaan aan allerlei twisten en ellenden. Je komt onder de indruk van de bedoelingen van deze broeders. De K.O. werd gemaakt om het nut van de kerken te dienen. Men stelde: deze mag niet alleen, maar behóórt ook gewijzigd te worden; als het wenselijk zou blijken. Substantieel werd geacht: de **gelijkheid** van de broeders! Het kerkverband was geen zaak van exclusivisme, maar van een elkaar erbij betrekken.

Gaan we dit na, dan zitten we vandaag wel goed fout! In de verschillende verbanden. Het kerkverband is een zaak waarvan men moet zeggen: het heeft er alles mee te maken, — „om de broeders bij elkaar te houden!” 't Vervelende is, dat de K.O. niet voorziet in een situatie van verbrokenheid. Als het mogelijk was terug te grijpen naar de intentie van het verleden, dan — aldus de spreker — zou ik optimistisch kunnen wezen!

☆☆☆

Na dit boeiend historisch exposé ontstond zich een levendige discussie; waarbij meermalen en rechtstreekse gesprekken ontstonden; door interrupties uit de vergadering. Allerlei vragen werden op de spreker afgevuurd. Zoals: Is het niet zó dat we verband **hebben** met de zusterkerken. Op de een of andere manier moeten we verband onderhouden. Maar krijg je niet gauw heerschappij van een meerderheid? Is het niet één van de moeilijkste dingen, om op elkander acht te hebben? Is het ook niet zo, dat sommigen wel willen helpen, maar niet... geholpen worden. Raakt men het vertrouwen in de opbouw van een kerkverband niet kwijt? Omdat men door het misbruik wordt ontmoedigd? Worden kerkrechtelijke fouten niet goedgepraat met de stelling: we moeten soepel zijn in de K.O., maar streng in de belijdenis? Hoe kun je er twee keer uitgezet worden, met behulp van de K.O.? Is het wel goed besluiten te nemen bij meerderheid van stemmen? Vechten we niet tegen windmolens als we zeggen: géén kerkverband! Functioneert b.v. bij de vrij evangelischen het kerkverband praktisch ook niet? B.v. als men een bepaalde kerk, die zich niet voegen wil, loslaat? Is een algemene kerkeraad eigenlijk ook al niet een meerdere vergadering, wanneer er verder wijkkerkeraden zijn? Enz. enz.

De referent ging uitvoerig en indringend op de dingen in. Het kerkverband bedoelt nooit inperking van de vrijheid. Het gezag van de kerkelijke vergaderingen kan alleen zijn het gezag van Christus en het Woord. Het kerkverband dient om te **voorkomen**, dat heerschappij insluip. En is niet consciën-

tie-bindend. Spreker voelde voor een K.O. met twee afdelingen: een eerste deel bevattende dingen die volkomen zekerheid hebben; als ambten, vergaderingen enz. En een tweede deel waarin ordinantiën, bepalingen, die gewijzigd kunnen worden; Want het is niet allemaal even zwaar!

In de vrijgemaakte kerken is het wezen van het kerkverband uit het oog verloren. Namelijk: dat men broeders en zusters ontmoet in Christus.

In Hoogeveen kwam een bovenconfessionele binding. Want het gaat niet om de vraag of men gelijk denkt over historische feiten. Dan schept men iets naast en tegenover het Woord. Binnen het raam van de belijdenis moet er ruimte zijn, om over verschillende punten genuanceerd te denken. Er zijn middelmatige dingen, waarin we elkander moeten vinden en vasthouden. U bent — zo werd ons voorgehouden — niet geblesseerd door het kerkverband, maar door een verkeerd hantéren ervan. Men zal de belijdenis in haar spreken over de (valse) kerk historisch moeten bezien. Men kan, wat bij de reformatie over Rome is gezegd, niet zomaar overdragen op de toestand van vandaag. Wat in 1834 van de Herv. Kerk werd gesteld, toen men de dragonders in huis kreeg (!), is dat vandaag nog zo?

In de kerk zal men steeds moeten bedenken, dat niet één de wijsheid in pacht heeft.

Het kan wijs zijn, doortastend te zijn. Ook wel eens, om kalm aan te doen. Ook naar eigen kerkelijke vergaderingen gaat men soms met een bezwaard hart heen. Waar het om gaat, is dat men elkander aanspreekt op de belijdenis. Zonder bovenconfessionele bindingen aan interpretaties van de belijdenis. Het gaat om God en om het volk van God.

Je kunt niet zonder verband. Je hebt elkaar nodig. Schrik voor wat gebeurd is moet niet verhinderen op te treden. Een gemeenschap kan constateren dat een kerk de goede weg verlaten heeft. God vraagt regulatie naar Zijn Woord in de **huidige** situatie. We zijn gebonden aan het gebod van de Here voor vandaag.

De voorzitter vertolkt de warme dank van de vergadering voor wat naar voren werd gebracht. Deze bespreking kan verhelderend werken. Het zoeken van elkaar kan genezend werken voor bezeerdheid.

Bij navraag bleek men algemeen van gevoelen, dat deze ontmoeting zeer geslaagd was; en dat men in september nog eens weer zulk een vergadering wil hebben, waar dan over het catechetisch onderwijs zal worden gesproken.

☆☆☆

Een smakelijke toespijs werd ons bereid door Ds Meester in de vorm van een „pastoraal slotwoord”. Pastoraal, nié als van een pastor, maar als tót pastors gericht. Pastor is: herder. Ef. 4 zegt: de ene Herder heeft sommigen gegeven tot **herders**, om de heiligen **toe te rusten tot dienstbetoon**. Dáár gaat het om!

Op de grote betekenis van het voorbeeld in de wandel, en van het gebed, met name ook van het „samen bidden” (en dan niet alleen: als de Ds komt) werd gewezen.

Tot de goede wandel behoort ook: het persoonlijk onrecht dragen. We moeten geen trauma's overhouden. Gewaarschuwde werd voor de invloed van het „vlees”. Onze wapens zijn niet vleselijk. We moeten elke gedachte brengen onder de gehoorzaamheid van Christus. Dan is het ook duidelijk, hoe we tot de broeders „binnen het verband” moeten staan.

De Here heeft ons een goede dag gegeven. We konden zingen: „Want goedertieren is de Heer”. Dat deden we. In het slotgebed werd Hem dank gebracht voor al het genotene. Daarmee was de conferentie ten einde. Vol-daan keerden we huiswaarts; langs de nog altijd zónnige wegen. Het was een echte mooie dag geweest. Ja, een zonnige dag!

Op verzoek van de vergadering werd dit verslag geschreven door

N. 't Hart

GEREFORMEERDE PERSVERENIGING „OPBOUW”

Adres: v. Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht.

Alleen toegankelijk
voor leden van de Persvereniging.

Utrecht, mei 1971

Aan de Leden

Hierbij nodigen wij U uit voor de ledenvergadering van onze Vereniging, welke zal worden gehouden op **zaterdag, 5 juni 1971**, in de Blauwe Zaal van Restaurant Esplanade, Lucas Bolwerk 24 te Utrecht.

Aanvang: 10.30 uur.

(Esplanade is te bereiken van het station Utrecht af met de bussen lijn 3, 4 of 10. Er is ruime parkeergelegenheid achter het gebouw aan de Wittevrouwensingel, hoek Kruisstraat).

Agenda:

1. Opening.
2. Jaarverslag secretaris-penningmeester.
3. Als onderwerp voor het referaat van deze vergadering hebben wij gekozen: „De toekomst van Israël”, waarvoor wij ditmaal twee referenten hebben gevraagd, die het over dit onderwerp niet op alle punten eens zijn met elkaar. Dit komt tot uitdrukking in de titels van hun referaat, namelijk:
Ds H. Amelink:
„Geheel Israël zal zalig worden”
Drs H. de Jong:
„Zal geheel Israël zalig worden?”
4. Enkele maanden geleden is er door een steekproef uit de abonnees een enquête gehouden over de inhoud van ons blad. Drs H. E. S. Woldring zal verslag doen van het resultaat van deze enquête.
5. Bespreking referaat.
6. Rondvraag.
7. Sluiting.

Wij maken u er nog op attent, dat in de Blauwe Zaal niet mag worden gerookt en dat de consumpties niet in de zaal worden geserveerd. Wie dus vóór de vergadering wil koffie drinken, moet tijdig komen om dat vóór half elf in een andere zaal te kunnen doen. Wij willen nl. op tijd beginnen.

Er is gelegenheid in een zaal van Esplanade gemeenschappelijk een koffiemaaltijd te gebruiken voor de prijs van f 7,—. Dit moet in verband met een andere vergadering in het gebouw wel tijdig worden besproken. Indien u hiervan gebruik wenst te maken, verzoeken wij u dit uiterlijk 29 mei a.s. aan de secretaris-penningmeester bekend te maken.

Het Bestuur

nauwkeurig overgenomen, b.v. pag. 68/69 en 101. De vindplaats van noot 115, pag. 75, klopt niet. Eveneens is dr A. D. R. Polman, Onze Nederl. Geloofsbelijdenis, al. IV, op pag. 132 niet op goede wijze geciteerd: van verschillende bladzijden, zonder dat dat aangegeven wordt en dus alsof het een doorlopend citaat is, wat niet het geval is, pag. 132. Daardoor wordt De Brès in zijn tegendeel verkeerd. Van een subjectieve doopsbeschouwing wil de schrijver niet weten. Hij kon die ook niet gebruiken in zijn handhaven van de doop der kinderen tegenover de Dopersen. Hij zal daarom ook niet gelukkig zijn geweest met de manipulaties van de synodes zijner kerk in de jaren veertig, zie pag. 102. Dit boekje kan zijn nut doen.

Ik merk nog op dat het beter is niet van kinderdoop te spreken, maar liever van het dopen van de kinderen. Een kinderdoop als afzonderlijk sacrament is er niet. Het woord „kinderdoop” kan dit echter suggereren.

AMSTERDAM

G. JANSSEN

KERKNIEUWS

Beroepen: te Bergentheim-B: ds S. Cnos-
sen te Vollenhove-Cadoelen; te New West-
minster (Can.): ds J. D. Wielenga te Albany
(Australië); te Ureterp-B: ds J. Geersing te
Rouveen.

Aangenomen: naar Smithville (Can.): ds P.
Kingma te Smithers (Can.); naar Chatam
(Can.): kand. M. C. Werkman te Burlington.

Bedankt: voor Lutten-Gramsbergen-B: ds
B. van Riet te Bolnes-Slikkerveer; voor Em-
men-B: ds R. T. Urban te Ferwerd-Hallum.

Middelburg — Vanaf 23 mei worden in
Middelburg kerkdiensten gehouden in de
Engelse Kerk (achter het Stadhuis) gewoon-
lijk om 9 uur en om 19 uur.

Vakantiegangers in Zeeland doen er goed
aan, daar de aanvangstijden van de diensten
wel eens kunnen afwijken van de hier aan-
gegevene, contact op te nemen met één der
volgende broeders: K. de Graaf, Duinstraat
33, Koudekerke, tel. 01185-1645; W. M. Rie-
mens, Geleyn d'Hoorneplein 14, Middelburg,
tel. 01180-5414; D. van Kalken, Dolfijnstraat
26, Middelburg, tel. 01180-6897; C. J. de Leur,
P. D. van Kampenstraat 20, tel. 01180-4577.

Predikanten die in de gelegenheid zijn in
Middelburg, met name op zeer korte termijn,
en vooral met het oog op de vakantietijd, in
de kerkdiensten voor te gaan, worden vrien-
delijk verzocht zich in verbinding te stellen
met de eerstgenoemde broeder.

Spakenburg — In een stampvolle Advent-
kerk, daartoe welwillend afgestaan door de
(synodaal) Geref. Kerk, nam ds Van Stelten,
na vier jaar de gemeente van Bunschoten-
Spakenburg als missionair-predikant te heb-
ben gediend in Irian-Barat, afscheid van de-
ze gemeente. Hij bediende daarbij het Woord
uit Psalm 87.

Na afloop van de dienst werd in een sa-
menkomst van kerkeraad, zendingscommis-
sie en genodigden afscheid genomen van ds
Van Stelten en diens vrouw. Hij werd harte-
lijk toegesproken door ds v. d. Lingen en J.
Koelewijn, de voorzitter van de zendings-
commissie. Op 6 juni hoopt ds Van Stelten
zijn intree te doen in de Geref. Kerk van
Nijverdal na bevestigd te zijn door ds v. d.
Lingen.

STUDENTENLEVEN

De senaat van de vereniging van Gerefor-
meerde studenten „Hendrik de Cock” te Gro-
ningen heeft het genoegen u mee te delen
dat zij vanaf 12 mei 1971 in onderstaande
samenstelling haar taak hoopt te vervullen:

Ernest M. W. de Lange, praeses
Pietie Dam, ab-actis
Henk Michel, fiscus
Fokke Bouma, assessor I
Henk J. van der Worp, assessor II

Groningen, Herebinnensingel 35-35a.

Verantwoording no. 2

van de giften t.b.v. het Rende-project

In april 1971 werden de volgende giften
ontvangen op gironummer 1768194.

Mej. B.W. te 'sG. 100,—; J.C.V. te V. 50,—;
Mw. W.M.A. te 'sG. 25,—; Mw. d.W. te V.
25,—; F.v.d.G. te D. 25,—; Mej. D.D. te S.
25,—; J.W. te 'sG. 25,—; Mw. L.v.d.B. te D.
25,—; J.J.d.R. te D. 25,—; Mej. E.O. te O.
25,—; H.W.D. te E. 25,—; Mej. I.E. te Z. 10,—;
Mej. L.D. te D. 10,—; A.B.v.W. te V. 10,—;
Mej. W.v.E. te D. 10,—; W.B. te Z. 10,—; H.R.
te G. 10,—; E.S. te B. 10,—; K.V. te S. 5,—;
J.M.M. te H. 10,—.

Het totaalbedrag over deze maand is dus
f 460,—. Helaas dus een niet erg hoog be-
drag. Wat zou het fijn zijn als ds Goossens
bij zijn vertrek naar Oost-Soemba straks een
bedrag mee zou kunnen nemen dat enigszins
in de richting zou gaan van de uiteindelijke
bouwsom. Bijdragen of kollekten van kerken
zouden een welkome hulp daarbij zijn.

De Here neige aller harten tot deze vorm
van „ontwikkelingshulp”!

Bijdragen kunnen worden overgemaakt op
girono. 1768194 t.n.v. de Zendingscommissie
van de Geref. Kerk (vrijgem.) te 's-Graven-
hage-Z.W. Wilt u als bestemming s.v.p.
„Rende” vermelden?

ROELOF GERARD RAAP

en

ANNETTE KADIJK

hebben de eer u, mede namens hun
ouders, kennis te geven van hun voor-
nemen in het huwelijk te treden.

De huwelijksvoltrekking zal D.V. plaats
vinden op dinsdag 8 juni a.s. om 11.30
uur in het gemeentehuis te Sliedrecht.

Kerkelijke bevestiging om 13.00 uur in
de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt)
door de Hooggeleerde Heer prof. C.
Veenhof.

Na de kerkdienst gelegenheid tot fel-
citeren.

Receptie van 20.30-22.00 uur in de
Stadsherberg te Kampen.

Mei 1971

Oudestraat 63, Kampen

Sperwerstraat 47, Sliedrecht

Toekomstig adres: Wortmanstraat 424, Kampen.

TE HUUR IN APELDOORN

Onze moderne, van alle gemakken
voorzien woning, met garage, in
een periode tussen 16-7 en 7-8 '71.

Telefoon 0 5760 - 13195.

Wie heeft er zin om

LIFTEND naar

AFRIKA of AUSTRALIË te gaan.

Schrijf mij: F. H. L. Hebels, Lijsterbesstraat 5, Tiel

De Vrijgem. Geref. Kerk (P. Wieringaweg) te
HAREN (Gr.) vraagt een

KOSTER

Nevenfunctie. Ruime vrijstaande woning beschik-
baar.

Soll. schr. te richten aan de secr. van de com-
missie van Beheer, Hortuslaan 18a, Haren.

Inlichtingen kunnen telefonisch worden ingewon-
nen bij dhr. D. A. L. Houwen, tel. 050-51428.

Boekbespreking

De Kinderdoop in de Heilige Schrift,
door Ary Schipper. Uitgave van de
Sticht. Protestantse Periodieke Pers.

Het is een verblijdend ding, dat de schrij-
ver er lust toe bezat en tijd en gelegenheid
vond een boekje te doen verschijnen dat het
goed recht en de plicht tot het dopen van de
kinderen van het Verbond uit de Heilige
Schrift verdedigt. Hij heeft daartoe — zelf
naar ik meen geen theoloog van professie —
een massa theologische literatuur doorge-
werkt, waarvan hij in een overvloed van ci-
taten het bewijs levert: 300 en soms zeer
brede. Dat maakt het lezen van dit in klein
formaat en offset-druk uitgegeven boekje,
overigens wel zéér vermoeiend. Een eigen
positieve, populaire uiteenzetting, desnoods
met verwijzing naar de geraadpleegde litera-
tuur, had het m.i. beter gedaan. Zelfs het
Grieks in Nederlandse transcriptie ontbreekt
niet, maar is niet steeds feilloos: autoo moet
zijn autooi, pag. 117, humoon moet zijn hè-
moon, pag. 186. Hetzelfde geldt van de cita-
ten. Ik nam enkele steekproeven uit het ge-
citeerde boek van dr D. C. Thijm; ze zijn niet